

BİBLİYOGRAFYA :

197

bir bölümünün (V. makale, 17. bölüm) şerhiyle ilgili olarak Fârâbî'nin eleştirildiği ve ilgili kısmın yeniden şerhedildiği bir çalışmadır (Ebû'l-Kâsım Kurbânî, s. 37). 15. *el-Fevzû'l-aşgar fi'l-hikme* (İbn Ebû Usaybia, s. 641).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kiftî, *İhbarü'l-ulemâ*, s. 264, 279; İbn Ebû Usaybia, *Uyûnü'l-enbâ*, s. 402, 638-641; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 857; *Nâme-i Dânişverân-ı Nâsirî*, Kum, ts. (Dârü'l-fıkr), I, 251-260; Fuâd Seyyid, *Fihristü'l-mahfûzâtü'l-muşavvere*, Kahire 1960, III/3, s. 91-92; Sezgin, *GAS*, V, 54, 55, 80, 107, 110, 119, 169, 254, 320, 370, 371; VI, 92-93; N. Rescher, *Te'avvürü'l-manhikü'l-Arabî* (trc. Muhammed Mehrân), Kahire 1985, s. 392-393; Ebû'l-Kâsım Kurbânî, *Zindegînâme-i Riyâzîdânân-ı Devre-i İslâmî*, Tahran 1365 hş., s. 35-37; H. Suter, *Beiträge zur Geschichte der Mathematik und Astronomie im Islam*, Frankfurt 1986, I, 127; Max Krause, "Stambuler Handschriften Islamischer Mathematiker", *Beiträge zur Erschliessung der Arabischen Handschriften in Istanbul und Anatolien* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1986, II, 731-733; Mübahat Türkler Küyel, "İbnü's-Salâh'ın De Coelo ve Onun Şerhleri Hakkında Tenkitleri", *Araştırma*, II, Ankara 1964, s. 1-79; a.mlf., "Kültür Karşılaşmasına Bir Misal Olarak İbn Us-Salâh", a.e., IX (1971), s. 1-27; a.mlf., "Tarihî Yöntemi Bilincine Misal Olarak Bir Artuklu Hizmetlisi: İbn Us-Salâh", *TTK Bildiriler VIII* (1981), II, 665-677; Paul Kunitzsch, "Arabic Criticism of Ancient Greek Traditions: Ibn al-Salâh and the *Almagest*", *Proceedings of the First International Symposium for the History of Arabic Science*, Halep 1976, II, 85-90; David Pingree, "Ibn as-Salâh Zur Kritik der Koordinatenüberlieferung im Sternkatalog des *Almagest*", *Bibliotheca Orientalis*, XXXIV/3-4, Leiden 1977, s. 233-234; Gregg De Young, "Ibn Al-Sarî on Ex Aequali Ratios: His Critique of Ibn Al-Haytham and His Attempt to Improve the Parallelism Between Books V and VII of Euclid's Elements", *Zeitschrift für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften*, IX, Frankfurt 1994, s. 99-152; A. Caferî Nâinî, "İbn Şalâh", *DMBİ*, IV, 117-121.

ÖMER MAHİR ALPER

İBNÜ'S-SALÂH eş-ŞEHREZÜRÎ

(İbn el-ṣalāḥ al-ṣahrazūrî)

Ebû Amr Takıyyüddîn Osmañ

b. Salâhiddin Abdırrahmân

b. Mûsâ eş-Şehrezürî

(ö. 643/1245)

Hadis âlimi ve fakih.

577'de (1181) Kuzey Irak'taki Erbil'e bağlı Şehrezûr'un Şerehân köyünde doğdu. Bölgenin tanınmış bir Kürt âlimi olup Halep'teki Esediyye Medresesi'nde hocalık yapan babasının lakabından dolayı İbnü's-Salâh diye tanındı. Üçüncü göbekten dedesi Ebû'n-Nasr'a, ayrıca soyuna ve do-

ğum yerine nisbetle Nasrî, Kürdî ve Şerehânî diye de anılır. Kur'an-ı Kerim'i ezberledikten sonra babasından Şâfiî fıkhnı öğrendi. İlme olan ilgisini gören babası erken yaşta onu Musul'a göndererek İbnü's-Semîn Ubeydullah b. Ahmed'den hadis öğrenmesini ve ondan Ebû İshak eş-Şirâzî'nin *el-Mühezzeb*'ini okumasını sağladı. Burada ayrıca hadis ve kıraat okudu ve Nizâmiyye Medresesi müderrisi İmâdüddin Ebû Hâmid Muhammed b. Yûnus'a yardımcılık yaptı. İbn Yûnus'un kardeşi Ebû'l-Feth Mûsâ b. Yûnus'tan bir süre gizlice mantık dersi aldıysa da hocası kendisine halkın bu ilmi okuyanları itikadı bozuk saydığını hatırlatması üzerine mantık dersine son verdi. İlmî seyahatlerine devam ederek Bağdat'ta İbn Sükeyne, İbn Taberzed Ömer b. Muhammed, Hemedan'da İbnü'l-Muazzim Abdurrahman b. Abdülvehhâb, Nişâbur'da Mansûr b. Abdülmün'im el-Furâvî, Müeyyed b. Muhammed b. Ali et-Tûsî, Horasan müftüsü İbnü's-Saffâr Kâsım b. Ebû Sa'd Abdullah, İbn Dihye el-Kelbî, Merv'de Ebû'l-Muzaffer es-Sem'ânî, Kazvin'de Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfîî, Halep'te İbnü'l-Üstâd Abdurrahman b. Abdullah, 613 (1216) yılı civarında gittiği Di- maşk'ta Ebû Mansûr İbn Asâkir ve Har- ran'da Ruhâvî gibi âlimlerden faydalandı.

Tefsir, hadis ve fıkıh sahalarında devrinin tanınmış âlimleri arasında yerini alan, Arap dilini ve lugat ilmini de iyi bilen İbnü's-Salâh, Kudüs'te el-Medrese-tü's-Salâhiyye'de (el-Medresetü'n-Nâsirîyye) bir müddet hocalık yaptı. 616'da (1219) el-Melikü'l-Muazzam, şehrin Haçlılar'ın eline geçeceğini ve daha sonra burayı geri almanın zorlaşacağını düşünerek şehir surlarını yıktırınca Kudüs'ü terk edip Di- maşk'a gitti ve yeni kurulan Revâhiyye medreselerinde ders verdi. el-Melikü'l-Eşref, Eşrefiyye Dârülhadis'i'ni yaptırdığı zaman (630/1233) yönetimini ona verdi. İbnü's-Salâh hayatının sonuna kadar bu- rada hocalık ve idarecilik yaptı. Ayrıca Sit- tüşşâm (eş-Şamiyyetü'l-Civâniyye) ve eş-Şâ- miyyetü's-suğrâ medreselerinde ders verdi. Kendisinden faydalanmak amacıyla Di- maşk'a gelen talebelerle meşgul oldu, imlâ meclislerinde hadis rivayet etti ve başta kendi eseri *'Ulûmü'l-hadis* olmak üzere *Şâhih-i Buḥârî*, *Şâhih-i Müslim* ve *es-Sünenü'l-kübrâ*'yı okuttu. Kemâ- leddin İshak b. Ahmed el-Maarrî, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Nûh el- Makdisî, Sellâr b. Ömer el-Erbilî, Ebû Şâ- me el-Makdisî, Muhammed b. Hüseyin b. Rezîn el-Hamevî, İbn Hallikân, Ebû'l- Yûmn İbn Asâkir ve Ali b. Muhammed el-Yûnîni onun talebelerinden bazılarıdır.

İbnü's-Salâh eş-Şehrezûrî'nin *Şıyânetü Şâhihi Müslim* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 475)

